

VERSLAG der excursie, op 4 Juni 1905 naar den Hoek van Holland gehouden.

Uitstekend voorbereid en geleid door Dr. J. BÜTTIKOFER, mag deze excursie tot de best geslaagde gerekend worden, die onze Vereeniging tot nog toe ondernam. Zij werd begunstigd door heerlijk weder en de deelname was buitengewoon talrijk: het gezelschap bestond ten slotte uit achttien personen, door de goede zorgen van den leider elk in het bezit gesteld eener duidelijke, expressielijk voor het doel vervaardigde kaart van het excursie-terrein.

Door de welwillendheid van ons medelid den heer LELS, die een zijner stoombooten daartoe ter beschikking stelde, werden de deelnemers overgezet naar den Hoek van Holland, sinds langen tijd beroemd om zijn vogelrijkdom.

Al zijn nu ook door den aanleg van den Waterweg eenige van de interessantste terreinen vernietigd, toch mag het overgeblevene nog beschouwd worden als een van onze schoonste ornithologische terreinen.

Het eerste deel van den tocht leidde door lage, maar zeer geaccidenteerde duintjes, welker steile hellingen en kleine valleities dicht begroeid waren met duindoorn, liguster, eik, vlier en ander klein struikgewas. Geen wonder dat hier dadelijk Kneutjesnesten werden aangetroffen, terwijl ook Grasmusschen, Paapjes en een enkele Fitis zich vertoonden, en een nest van de Wilde Eend werd ontdekt. Ook Tortelduiven huisden hier, terwijl naar links het gezang van Akkerleeuweriken weergalmde.

De zee en het strand trokken ons echter het meest aan en weldra verspreidde de stoet zich over de breede zandvlakte om in een wijden boog langs de oevers van de Oude Maas heen, weer tot het punt van uitgang terug te keeren.

Niet lang duurde het of nesten van de Dwerg-Zeezwaluw werden aangetroffen; daartusschen nesten van de Strandplevier en verder naar het zuiden een menigte nesten van het Vischdiefje. Al deze nesten en eieren gaven aanleiding tot het doen van interessante waarnemingen omtrent nestbouw en variabiliteit van vorm en kleur der eieren. Sommige leden van het gezelschap, die nog nooit in de gelegenheid waren geweest, op zoo grooten schaal waarnemingen te doen, weigerden te gelooven dat de eieren,

die zij in elk nest vonden tot eenzelfde legsel zouden behooren, totdat eindelijk de veelheid van soortgelijke vondsten hen in het ongelooftelijke deed berusten. Ook ten opzichte van nestbouw werden de uiterste gevallen geobserveerd: van geen de minste zorg voor een nest en zorgvuldig geschikte bouwsels van grassprietjes en strandgoed. Verscheidene nesten waren ondergestoven.

Op het breede, ietwat slijkerige strand tegenover Oostvoorne liepen en stonden honderden Strandplevieren en Kluiten; de laatste in hun bewegingen nog even speelsch en zonderling als in het begin van den broedtijd. Het geheim hiervan was spoedig opgelost, toen wij aan 't eigenlijk broedterrein der Kluiten kwamen: een slijkerig grasland, door kleine kreekjes doorsneden. Het droeg alle kenteekenen van pas geleden te hebben door een overstroming, en de meeste legsels waren dan ook vernield of ten minste beschadigd. Blijkbaar waren de meeste Kluiten-huishoudingen een nieuw legsel begonnen; volledige legsels werden bijna niet aangetroffen.

Op een kleine verhevenheid stond een Kemphaan in vol ornaat, in de houding, die hij gewoonlijk aanneemt wanneer hij de wacht heeft betrokken bij het nest. Hier liepen ook al jonge Kievieten rond en in een graspol lag een volledig legsel van den Tureluur.

In het grazig stuk, dat aan den Scheurpolder grenst, en waar een klein poeltje het eenige zoetwater biedt, dat op den Hoek wordt aangetroffen, wemelde het weer van klein gevogelte: Spreeuwen, Tapuiten, Kwikstaarten, Piepers, Leeuweriken en Grasmusschen. Verderop vertoonden zich Klauwieren, een heele vlucht Tortelduiven en op het dak van een schaapskooi zaten Kauwen en Roeken bij dozijnen, naar den boomloozen uithoek van Zuid-Holland gelokt door de maïs, uit de lading van een gestrand schip aangespoeld.

JAC. P. THIJSSÉ.

**VERSLAG der Vergadering, op 7 October 1905 te Amsterdam
gehouden.**

Met het Bestuur zijn aanwezig de Heeren C. STOLK, A. B. LUCARDIE, P. TEUNISSEN, P. J. M. SCHULT, R. TEPE, H. KOSTER, P. L. STEENHUIZEN, L. VAN DEN BOGAERT, A. L. FISCHER, A. J. BLAAUW, J. G. HUBNER, JAC. VAN DER WERFF, W. J. VERHEY, Jhr. W. C. VAN HEURN, W. G. TEN HOUTE DE LANGE, J. L. F. DE MEYERE en H. A. VAN DAM.

Na lezing der notulen van de vorige vergadering, die worden goedgekeurd, doet de Voorzitter mededeeling van het overlijden van den Heer Mr. J. E. VELTMAN, die begunstiger der Vereeniging was.

Ter bezichtiging wordt rondgegeven het prospectus van KRAUSE's „Oologia universalis palaeartica”, een geïllustreerd Eierwerk, dat in 150 afleveringen (à Mk. 1.50) bij F. LEHMANN te Stuttgart verschijnen zal.

Hierna wordt door den Voorzitter verslag uitgebracht over het in Juni j.l. te Londen gehouden Internationaal Ornithologisch Congres, waaraan Spreker en de Heer Dr. J. BÜTTIKOFER als vertegenwoordigers zoowel der Regeering als dezer Vereeniging, hebben deelgenomen. (Zie bijlage I).

De vergadering nam met zeer veel belangstelling van het verslag kennis, en nadat aan Spreker daarvoor dank was betuigd, vroeg Prof. Dr. RITZEMA Bos of het mogelijk zou zijn een kort résumé van alle op het Congres gehouden voordrachten in de „Verslagen en Mededeelingen” der Vereeniging op te nemen, waarop de Voorzitter tot zijn spijt moet antwoorden dat daaraan te groote bezwaren in den weg staan; gaarne zal hij echter bij de Regeering om een exemplaar van het officiële Congresverslag ten behoeve der Vereeniging aankloppen, dat dan eventueel door belangstellenden bij den Secretaris kan worden aangevraagd.

Vervolgens doet Prof. Dr. RITZEMA Bos eenige belangrijke mededeelingen omtrent het vernielen van knoppen van vruchtboomen door verschillende Vogelsoorten, welk punt in de vergadering van 3 Juni j.l. wegens verhindering van Spreker moest uitgesteld worden. (Zie bijlage II).

Naar aanleiding van het gesprokene deelt de Heer STOLK mede,

dat door hem in Zwitserland eens waarnemingen zijn gedaan, die tot de conclusie zouden kunnen leiden, dat *overvloed van voedsel* het vernielen van boomknoppen in de hand werkt; Spreker zag namelijk hoe een Zwartkopmees gestrooide hennepzaden in vlierknoppen verborg, en hoe een Boomklever haverkorrels in een boomstam stak, aldus voorraadschuren aanleggende, iets wat in de vogelwereld meer voorkomt.

De Voorzitter zegt, in aansluiting met de mededeelingen van Prof. RITZEMA Bos, dat Goudvinken geregeld elk voorjaar de knoppen zijner krozen vernielen.

De Heer VAN DEN BOGAERT brengt vervolgens de vele gevallen van *albinisme*, in dit jaar in Noord-Brabant voorgekomen, ter sprake en vraagt of daaromtrent ook in de vogelwereld iets is waargenomen, waarop de Voorzitter antwoordt, dat hem van exceptioneel talrijke gevallen niets bekend is geworden.

De Heer STEENHUIZEN laat nu ter bezichtiging rondgaan een drietal aan het K. Z. G. „Natura Artis Magistra”, toebehoorende vogels, namelijk: 1° *Merops apiaster*, L. (Bijeneter), te Tietjerk (Fr.) in Mei van dit jaar geschoten; 2° *Cepphus grylle*, L. (Zwarte Zeekoet), een zéér jong exemplaar, den 12^{en} December 1904 dood gevonden aan het strand te den Helder; 3° een exemplaar, zoo goed als zeker van *Lestris cephus*, Schl. (Kleinste Jager), een jong voorwerp, den 5^{en} September 1905 te Velzen geschoten. ¹⁾ Beide eerstgenoemde soorten zijn nieuw voor de Nederlandsche Ornis.

Op een boekje, bevattende 60 fraaie foto's uit het Vogelleven, waarvan de prijs slechts f 0.35 bedraagt, wordt door den Heer STEENHUIZEN de aandacht gevestigd. Het is getiteld: „Wild birds at home.” Gowans's Nature books, N°. 1. (Glasgow, 1905.)

In verband met een door hem in Zwitserland gevangen exemplaar van de Koolmees, dat *buitengewoon groot*, en bijzonder kwaadaardig was, vraagt de Heer STOLK of van het voorkomen van dergelijke abnormaal groote voorwerpen dier soort ook iets bekend is, waarop de Voorzitter antwoordt dat er wel meerdere

---

1) De Heer STEENHUIZEN was zoo vriendelijk nader te berichten, dat de voorloopige determinatie juist gebleken is. RED.

locale vormen van de Koolmees bestaan, doch omtrent bijzonder groote individuen hem niets bekend is.

De mededeeling van den Heer STOLK over een Koolmees van buitengewone grootte geeft aan Dr. KERBERT aanleiding eenige mededeelingen te doen over eenige afwijkingen in kleur, grootte enz., welke zich bij enkele vogelsoorten voordoen en nog te weinig de aandacht der Ornithologen hebben getrokken. Spreker zou gaarne het noodzakelijke materieel en de zeer gewenschte gegevens verzamelen, om te kunnen nagaan, in hoeverre „mutaties” in den zin der bekende mutatie-theorie van Prof. HUGO DE VRIES ook in de dierenwereld voorkomen. Het is bekend, dat DARWIN in zijn werk: „Variation of animal and plant under domestication” (1868) reeds een merkwaardig geval mededeelt van den zoogenaamden Maleischen- of Zwartschouder-Pauw (*Pavo nigripennis Sclater*), welke op vijf verschillende plaatsen in Engeland plotseling uit eieren van den gewonen Pauw (*Pavo cristatus L.*) te voorschijn kwam en tot op den huidigen dag „muurvast” is gebleven. Minder bekend is het, dat zich op dezelfde wijze, dus eveneens plotseling, of sprongsgewijze de zoogenaamde donkere Goudfaisant (*Chrysolophus pictus obscurus Schl.*) in dierentuinen en faisanterien van West-Europa uit eieren van den gewonen Goudfaisant, (*Chrysolophus pictus L.*) ontwikkelde. Ook deze donkere Goudfaisant, die onmiddellijk na de geboorte te onderscheiden is, is gebleken een volkomen constante vorm te zijn, welke tot heden nimmer een terugslag heeft vertoond. Merkwaardig echter, dat deze vorm weer langzamerhand schijnt te verdwijnen. In „Artis” wordt zij nog in stand gehouden en jaarlijks in grooten getale gekweekt. Op een verwant geval heeft Prof. FOREL reeds in 1868 onze aandacht gevestigd en wel op het plotseling optreden van „witgeboren” Zwanen, met rose-gekleurden snavel, en grijsachtig-rose-gekleurde pooten, uit eieren van den gewonen Zwaan (*Cygnus olor Gm.*). Uit de beschrijving volgt afdoende, dat deze jonge Zwanen zich onmiddellijk onderscheiden van de bekende grijsachtig gekleurde jongen met loodkleurigen snavel en zwarte pooten.

Dit plotseling optreden van „witgeboren” jonge Zwanen uit eieren van *Cygnus olor Gm.* is met zekerheid vastgesteld bij Zwanen van het meer van Genève, van het Alsterbassin te Hamburg en van „Artis”. In hoeverre deze vorm echter bepaald constant is of misschien dezelfde vorm is als de bekende zoogenaamde

„Bleekpoot-zwaan” (*Cygnus immutabilis* Yarrell) is nog niet proef-
 ondervindelijk uitgemaakt. Het is zeer gewenscht in deze richting
 kweekproeven te doen.

Interessant is verder, zegt Dr. KERBERT, een mededeeling van
 Prof. EINAR LÖNNBERG te Stockholm over een variëteit van den
 Auerhaan (*Tetrao urogallus* L.), in Finland aangetroffen en in
 kleur en grootte aanmerkelijk van den gewonen vorm verschil-
 lend. LÖNNBERG meent hier met een mutatie te doen te hebben.
 Spreker vestigt de bijzondere aandacht der vergadering op deze
 feiten en verzoekt vriendelijk hem bij voorkomende gelegenheden
 over waargenomen verschillen in grootte, kleur enz. bij in het
 wild levende vogelsoorten nauwkeurige mededeelingen te willen
 doen, natuurlijk liefst vergezeld van het voorwerp zelf. Ook bij
 zoogdieren en andere dieren, insecten enz. komen bij sommige
 soorten merkwaaardige afwijkingen voor, welke nader moeten
 worden onderzocht, in ieder geval onze nauwlettende opmerkzaam-
 heid in hooge mate verdienen. Hij wijst op het voorkomen van
 zwarte, of althans donkerbruin gekleurde Reeën in Duitschland
 ten Noorden van den Harz, bij Münster enz., van zwarte
 Eekhoorns in Duitschland en bij ons te lande, van zwarte
 Konijnen in de duinstreken, enz. Of wij in deze gevallen
 inderdaad met „mutaties” te doen hebben moet natuurlijk nader
 en nauwkeurig uitgemaakt en bovendien experimenteel bewezen
 worden.

Hierna bespreekt de Heer THIJSSSE de wenschelijkheid, dat er
 van wege de Vereeniging pogingen zullen gedaan worden ter
 bescherming van zeldzame broedvogels, ook van roofvogels.

De Voorzitter wijst op artikel 2 der Statuten, dat het doel der
 Vereeniging omschrijft; krachtens gemeld artikel toch ligt het nemen
 van maatregelen als door den Heer THIJSSSE bedoeld, *niet* op den
 weg *dezer* Vereeniging.

Dr. BÜTTIKOFER deelt het gevoelen van den Heer THIJSSSE en
 wijst op het verminderen van de Lepelaars, Purperreigers en
 Baardmannetjes in het Naardermeer.

Wel beweert de opzichter van het meer, dat de jonge vogels
 niet terugkeeren, doch als dat waar was, zou reeds sinds lang de
 Lepelaars-kolonie verdwenen zijn.

De Voorzitter geeft dit toe, maar zegt dat het dan toch wel
 opmerkelijk is, dat het aantal Ooievaars-paren in ons land niet

grooter wordt, hoewel er vele broeden en weinig gevangen worden; de jongen schijnen niet terug te keeren.

Hierop stelt de Heer STEENHUIZEN voor, nadat door hem is medegedeeld dat in 10 jaren tijds het aantal Lepelaars-nesten in het Naardermeer van circa 80 tot op ongeveer 25 gedaald is, aan den eigenaar te verzoeken het vangen van Lepelaars, Purperreigers en Baardmannetjes, zoowel als het wegnemen van hun eieren, te willen doen tegengaan, welk voorstel wordt aangenomen.

De behandeling eener motie van den Heer THJSSE, ter zake bescherming van roofvogels, wordt tot de volgende vergadering uitgesteld.

Ten slotte geeft de Heer VERHEY eenige toelichtingen bij de fraaie collectie foto's uit het Vogellevens, door hem vervaardigd, en in de Vergaderzaal welwillend ter bezichtiging zijn uitgesteld; met belangstelling wordt een en ander bekeken, en door den Voorzitter aan Spreker dank betuigd. (Zie bijlage III).

Hierop wordt de vergadering gesloten.
